

«ҰЛЫТАУ ОБЛЫСЫ БОЙЫНША ТЕКСЕРУ КОМИССИЯСЫ» ММ

**«Облыстық бюджетті жоспарлау мен атқаруды
талдау және мемлекеттік аудит» аудиторлық іс-шараның
қорытындылары бойынша
АУДИТОРЛЫҚ ҚОРЫТЫНДЫ**

Жезқазған қ.

2026ж.

МАЗМҰНЫ	Беттер
I Бөлім. Кіріспе бөлім	3
II Бөлім. Негізгі (талдамалық) бөлім	3
2.1. Аудит жүргізілетін саланың жай-күйіне қысқаша талдау	3
2.2. Мемлекеттік аудиттің негізгі қорытындылары	5
2.3. Мемлекеттік аудит объектілері қызметінің әлеуметтік-экономикалық дамуға әсерін бағалау (өңірлік және (немесе) республикалық деңгейде)	20
III Бөлім. Қорытынды бөлім	21
3.1. Мемлекеттік аудит барысында қабылданған шаралар	21
3.2. Мемлекеттік аудит нәтижелері бойынша қорытындылар	21
3.3. Мемлекеттік аудит нәтижелері бойынша ұсынымдар мен тапсырмалар	23
3.4. Қосымшалар	24

Ұлытау облысы бойынша
Тексеру комиссиясының
төрағасы А.К.Садыковқа

АУДИТОРЛЫҚ ҚОРЫТЫНДЫ

I. Кіріспе бөлім

1.1. Аудиторлық іс-шара атауы: Облыстық бюджетті жоспарлау мен атқаруды талдау және мемлекеттік аудит.

1.2. Мемлекеттік аудиттің мақсаты: 2025 жылға арналған облыстық бюджеттің тиімділігі мен орындалуын, Ұлытау облысының даму жоспарының іске асырылуын, жекелеген бюджеттік бағдарламалар бойынша бюджет қаражатын пайдалануға аудит жүргізуді талдау.

1.3. Мемлекеттік аудит объектілері:

«Ұлытау облысының қаржы басқармасы» ММ

«Ұлытау облысының экономика басқармасы» ММ.

1.4. Мемлекеттік аудитпен қамтылған кезең: 2025 жылдың 1 қаңтарынан 2025 жылдың 31 желтоқсан айына дейін.

II. Негізгі (талдамалық) бөлім

2.1. Аудит жүргізілетін саланың жай-күйіне қысқаша талдау

Талданатын кезеңде облыстық бюджетті қалыптастыру мен орындаудың негізі ретінде Ұлытау облысының әлеуметтік-экономикалық дамуының болжамы қала берді, оның 2025 жылға арналған көрсеткіштері 2024 жылғы 23 қыркүйектегі №63/03 Ұлытау облысы әкімдігінің қаулысымен нақтыланып, бекітілген.

2025 жылы Ұлытау облысының әлеуметтік-экономикалық дамуы жекелеген макроэкономикалық көрсеткіштер бойынша оң серпіннің сақталуымен, алайда өңірдің орнықты дамуын тежейтін жүйелі факторлардың болуымен сипатталды.

Жалпы өңірлік өнімнің көлемі 2 986 088 700,0 мың теңгені құрады, өңірдің елдің жалпы ішкі өніміндегі үлесі — 1,9%, нақты көлем индексі — 103,7%, бұл республикалық орташа көрсеткіштен (106,5%) төмен.

Облыстың жан басына шаққандағы жалпы өңірлік өнімі 13 562,7 мың теңгені құрап, республика өңірлері арасында Атырау облысынан (23 218,4 мың теңге) және Алматы қаласынан (16 068,4 мың теңге) кейін 3-орынды иеленді.

2025 жылғы қаңтар–желтоқсан айларындағы жалпы ішкі өнім (ЖІӨ)

	Жалпы өңірлік өнім				
	Млн теңге	Өңірлердің ЖІӨ-дегі үлес салмағы, пайызбен	Нақты көлем индексі, өткен жылдың тиісті кезеңіне пайызбен	Жан басына шаққандағы жалпы өңірлік өнім, мың теңге	Жан басына шаққандағы жалпы өңірлік өнімнің орналасу тәртібі
Қазақстан Республикасы	159 583 750,7	100,0	106,5	7 826,0	х
Ұлытау	2 986 088,7	1,9	103,7	13 562,7	3

Осу қарқыны республикалық орташа көрсеткіштен төмен: өңірдегі нақты көлем индексі — 103,7%, ал ел бойынша — 106,5%.

Жалпы өңірлік өнім құрылымында тауарлар өндірісінің үлесі 68,7%-ды, қызметтер — 29,6%-ды құрады, бұл өңір экономикасының шикізаттық бағытының сақталып отырғанын растайды.

Шағын және орта кәсіпкерліктің жұмыс істеп тұрған субъектілерінің саны 2,1%-ға қысқарып, 17 948 бірлікті құрады. Негізгі капиталға салынған инвестициялардың жалпы көлеміндегі сыртқы инвестициялардың үлесі 17,7%-дан 10,9%-ға дейін төмендеді.

2025 жылы өңірдің өнеркәсіптік өндіріс көлемі 1 534 985 000,0 мың теңгені құрады (2024 жылы — 1 223 389 000,0 мың теңге), өнеркәсіптік өнім индексі (бұдан әрі — **ӨӨИ**) 101,2%-ды құрады.

Өнеркәсіп құрылымында өңдеу саласы басым болып, ол жалпы өндірістің 80,2%-ын құрайды.

Өңдеу өнеркәсібінің көлемі 1 230 950 000,0 мың теңгені құрап, 2024 жылмен салыстырғанда 128,8%-ды (955 491 000,0 мың теңге) құрады, өнеркәсіптік өнім индексі (ӨӨИ) — 103,2%.

Есепті кезеңде тау-кен өндіру өнеркәсібінің көлемі 208 383 000,0 мың теңгені құрап, 2024 жылғы көрсеткіштен 3,3%-ға артып отыр (201 746,0 мың теңге). Сонымен бірге, ӨӨИ 99,5% деңгейінде қалыптасып, өндірістің нақты көлемінің шамалы төмендегенін көрсетеді.

2025 жылы негізгі капиталға салынған инвестициялар көлемі 259 626 735,0 мың теңгені құрап, 2024 жылғы деңгеймен салыстырғанда 106,2%-ды (244 438 815,0 мың теңге) құрады, нақты көлем индексі (**НКИ**) — 103,4%.

2025 жылы сыртқы инвестициялар көлемі 2024 жылғы деңгеймен салыстырғанда 106,2%-ға өсіп, 28 331 673 мың теңгені құрады. Сонымен бірге,

олардың жалпы инвестициялар көлеміндегі үлесі 17,7%-дан 10,9%-ға дейін төмендеді.

2025 жылы орындалған құрылыс жұмыстарының көлемі 191 492 473,0 мың теңгені құрап, 2024 жылмен салыстырғанда 31,7%-ға артты (145 430 807,0 мың теңге). Нақты көлем индексі 129,7%-ды құрады.

2025 жылы жалпы ауданы 131,9 мың шаршы метр болатын жаңа объектілер пайдалануға берілді, оның ішінде 103,2 мың шаршы метр — тұрғын үйлерге, 28,7 мың шаршы метр — тұрғын емес объектілерге тиесілі, соның ішінде жалпы білім беретін мектептер — 7,1 мың шаршы метр, өзге объектілер — 21,6 мың шаршы метр.

2025 жылы облыстың ауыл шаруашылығының жалпы өнім көлемі 73 204 400,0 мың теңгені құрап, 2024 жылмен салыстырғанда 14,9%-ға өсті.

Сонымен қатар ірі қара мал басының 10,7%-ға, құс санының 22%-ға қысқарғаны байқалады, өсімдік шаруашылығы өнімдерінің нақты көлем индексі 99,6%-ды құрады.

Облыста инфляция 13,4%-ға жетіп, республикалық орташа көрсеткіштен 1,1 пайыздық тармаққа жоғары болды.

Әлеуметтік-демографиялық жағдай табиғи өсімнің 1 694 адамға дейін төмендеуімен және көші-қонның теріс сальдосының 3 991 адамға дейін ұлғаюымен сипатталады.

2.2. Мемлекеттік аудиттің негізгі қорытындылары

2025 жылы «Қаржы басқармасы» ММ мен «Экономика басқармасы» ММ-де облыстық бюджетті жоспарлау және орындау, жекелеген бюджеттік бағдарламалар бойынша бюджет қаражатын пайдалану, сондай-ақ Ұлытау облысының Даму жоспарын іске асыру мәселелері талдау мен мемлекеттік аудитке жатқызылды.

Аудитпен анықталған бұзушылықтардың жалпы сомасы 10 743 040,0 мың теңгені құрады, оның ішінде: бюджет қаражатын тиімсіз жоспарлау — 9 293 040,0 мың теңге, бюджет қаражатын тиімсіз пайдалану — 1 450 000,0 мың теңге; рәсімдерді орындау тәртібінің 10 бұзушылығы анықталды.

Ұлытау облысының экономика басқармасы

Ұлытау облысының Экономика басқармасы өз құзыреті шегінде Ұлытау облысы әкімдігінің 2022 жылғы 29 маусымдағы №03/16 қаулысымен бекітілген Ережеге сәйкес 2025 жылы өңірлік деңгейде мемлекеттік экономикалық саясатты іске асыру жөніндегі жұмысты жалғастырды. Басқарма қызметі бюджеттік жоспарлау үдерістерін үйлестіруге, облыстың әлеуметтік-экономикалық дамуын болжауға, сондай-ақ өңірдің стратегиялық және бағдарламалық құжаттарының іске асырылуын мониторингтеуге бағытталды.

2021–2025 жылдарға арналған Ұлытау облысының Даму жоспарында (бұдан әрі — Даму жоспары, ДЖО), аумақтың ерекшеліктерін ескере отырып және Мемлекеттік жоспарлау жүйесінің құжаттарына сәйкес аумақтың дамуын

айқындайтын құжат ретінде (Ұлытау облысы мәслихатының 2022 жылғы 14 желтоқсандағы № 82 шешімімен бекітілген), «Қазақстан-2050» Стратегиясының, ұлттық жобалар мен мемлекеттік бағдарламалардың негізгі тәсілдері кіріктірілген, облыстың басым бағыттары айқындалған – сенімді инфрақұрылым және қолжетімді тұрғын үй, әлеуметтік саланы және әлеуметтік кәсіпкерлікті дамыту, креативті экономика, қауіпсіз өмір сүру ортасы, қамтамасыз етілген ауыл және халықты шоғырландыру.

Даму жоспарының бесжылдық кезеңге арналған 4 негізгі бағыты бойынша мақсаттарға қол жеткізу үшін 25 негізгі ұлттық индикаторды (бұдан әрі – ННИ) іске асыру көзделген, олар облыс деңгейіне декомпозицияланған, оның ішінде 8 ННИ республикалық деңгейге, 17 ННИ облыстық деңгейге жатады. Сонымен қатар, Жоспарда 24 нысаналы индикаторға (бұдан әрі – НИ) қол жеткізу қарастырылған, оның ішінде 1 НИ республикалық деңгейде, 23 НИ облыстық деңгейде, сондай-ақ Ұлттық даму жоспарын іске асыруға және өзге де стратегиялық мақсаттарға қол жеткізуге бағытталған 50 нәтиже көрсеткіші көзделген (облыс әкімінің 2023 жылғы 4 қаңтардағы №01/07 қаулысымен Даму жоспарын іске асыру жөніндегі іс-шаралар жоспары бекітілген. Кейіннен облыс мәслихатының 2024 жылғы 18 желтоқсандағы №212 шешімімен және облыс әкімінің 2025 жылғы 13 қаңтардағы №03/01 қаулысымен құжаттарға өзгерістер мен толықтырулар енгізілді).

2025 жылы Даму жоспарын (ДЖО) іске асыруға 97 230 400,0 мың теңге қарастырылған, нақты игерілгені 78 758 000,0 мың теңгені құрады (РБ – 14 041 100,0 мың теңге, ЖБ – 33 636 000,0 мың теңге, ММҚ – 4 166 900,0 мың теңге, басқа көздер – 26 914 000,0 мың теңге). Жалпы игеру деңгейі 81%-ды құрады.

2025 жылғы Даму жоспарын (ДЖО) іске асыру нәтижелерін талдау қорытындылары бойынша уәкілетті органның интернет-ресурсында орналастырылған есеп негізінде 17 ННИ бойынша статистикалық және ведомстволық есептілікті ұсыну мерзімдері әлі басталмағаны анықталды. 23 нысаналы индикатордың ішінде 10-ына қол жеткізілген, **7-іне қол жеткізілмеген**, ал 6 нысаналы индикатор бойынша статистикалық және ведомстволық есептілікті ұсыну мерзімдері де әлі басталмаған.

7 нысаналы индикатор орындалмаған:

2-бағыт. Өсудің жаңа нүктелері

1. Су шаруашылығы жүйесін цифрлық технологиялармен қамту (жоспар – 5%, нақты – 0)

4-бағыт. Экономика мен қоғамды кешенді (тұтас) трансформациялау

2. НКИ (жоспар – 351 млрд теңге, нақты – 259,6 млрд теңге)

3. Сыртқы НКИ үлесі (жоспар – 77,2 млрд теңге, нақты – 28,3 млрд теңге)

4. Коммуналдық қалдықтарды өңдеу және кәдеге жарату үлесі (жоспар – 16%, нақты – 0%)

Өзге де мақсаттар:

5. Мемлекеттік тілді меңгерген халықтың үлесі (жоспар – 91,5%, нақты – 80%)

6. Инклюзивті білім беруге жағдай жасаған білім беру ұйымдарының үлесі

(жоспар – 100%, нақты – 91%)

7. Ағынды суларды тазартумен қамтылған халықтың үлесі (жоспар – 100%, нақты – 62,7%).

50 нәтиже көрсеткішінің ішінде 1 көрсеткіш ішінара орындалған, 29 көрсеткішке қол жеткізілген, **14 көрсеткіш орындалмаған**, ал 6 көрсеткіш бойынша статистикалық және ведомстволық есептілікті ұсыну мерзімдері әлі басталмаған.

14 нәтиже көрсеткіші орындалмаған:

3-бағыт. Өмір сапасының жоғары деңгейі

1) Жүрек-қантамыр, онкологиялық, созылмалы респираторлық аурулар және қант диабеті салдарынан 30–70 жас аралығындағы мезгілсіз өлім-жітім қаупінің төмендеуі (жоспар – 17,1%, нақты – 30,3%).

2) Балалар арасында (0–14 жас, 100 мың халыққа шаққанда) семіздік ауруының төмендеуі (жоспар – 18,3, нақты – 100 мың халыққа 33,4).

3) Кездейсоқ уланудан болатын өлім-жітімнің төмендеуі (жоспар – 100 мың халыққа 1,6, нақты – 100 мың халыққа 4,1).

4) АИТВ-мен жаңа жұқтырғандарды анықтау деңгейі (1000 жұқпаған халыққа шаққанда) (жоспар – 0,16, нақты – 0,69).

5) В гепатитімен сырқаттанушылықтың төмендеуі (жоспар – 100 мың халыққа 0,46, нақты – 100 мың халыққа 16,3).

6) Қан айналымы жүйесі ауруларынан болатын өлім-жітімнің стандартталған коэффициентінің төмендеуі (жоспар – 100 мың халыққа 188,05, нақты – 227,02).

7) Ішкі ағзалардың алғашқы қатерлі ісіктерін 0–І сатыларда анықтау үлесінің артуы (ерте диагностикалау деңгейі) (жоспар – 29,79%, нақты – 24,1%).

8) 1 жасқа дейінгі балаларды проактивті бақылаумен және скринингтермен қамтуды арттыру.

9) Ана өлім-жітімінің төмендеуі (жоспар – 100 мың тірі туғанға 24,5, нақты – 100 мың тірі туғанға 34,6).

10) Ауыл халқын медициналық кадрлармен қамтамасыз ету деңгейін өңірлер үшін белгіленген ең төменгі нормативтерге сәйкес арттыру (жоспар – 10 000 ауыл халқына 67,2, нақты – 10 000 ауыл халқына 51).

11) Міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру жүйесімен халықты қамту деңгейі (жоспар – 89%, нақты – 86,4%).

12) Денсаулық сақтау саласындағы негізгі капиталға салынған инвестициялар (2019 жылғы деңгеймен салыстырғанда нақты өсім – жоспар 240%, нақты – 162,1%).

13) Медициналық ұйымдар ғимараттарының тозу деңгейін төмендету (жоспар – 56,2%, нақты – 50,36%).

14) ҚТҚ (ТҚК) өңдеу және кәдеге жарату үлесін арттыру (жоспар – 60%, нақты – 0%).

Нысаналы индикаторларға қол жеткізбеу коммуналдық қалдықтарды өңдеу объектілерінің болмауымен, негізгі капиталға салынған инвестициялар көлемінің қысқаруымен, сыртқы инвестициялар ағынының төмендеуімен, су шаруашылығы инфрақұрылымы объектілерін цифрлық технологиялармен жеткіліксіз қамтумен, сондай-ақ жағдайлардың уақтылы жасалмауымен байланысты.

Даму жоспарын іске асыру жөніндегі іс-шаралар жоспарының 62 іс-шарасының ішінде 36 іс-шара (58,1%) орындалған, 2 іс-шара (3,2%) ішінара орындалған, 12 іс-шара (19,4%) орындалу сатысында, 12 іс-шара (19,3%) орындалмаған.

Орындалмаған іс-шаралар:

2-бағыт. Өсудің жаңа нүктелері

ННИ-35 Су шаруашылығында су тасымалдаушы каналдар арқылы судың жоғалу деңгейі (республика бойынша), %

Жезқазған қаласы, Талап ауылдық округі, Талап кенті аумағындағы ұзындығы 15,81 км Жезді магистральдық каналын қайта жаңғырту (жоспар – 47,7 млн теңге, нақты – 0);

Кемінде 3 500 шақырым суару каналдарын жаңғырту және цифрландыру (қашықтан мониторинг және басқару жүйесін енгізу, су деңгейін, ағыс жылдамдығын және су сапасын бақылау үшін сенсорлар мен датчиктер орнату) (жоспар – гидробекет – 169, 728 км, 2 582,96 млн теңге, нақты – 0).

3-бағыт. Өмір сапасының жоғары деңгейі

1) Жасөспірімдер арасында (15–17 жас) түсік жасату деңгейін төмендету жөніндегі шараларды қабылдау, тиісті жастағы 1000 қызға шаққандағы түсік коэффициенті (жоспар – 0,75, нақты – 0,80).

2) Көрсетілетін медициналық қызметтердің сапасын арттыру мақсатында медициналық ұйымдарды стандарттар негізінде аккредиттеу, аккредиттелген медициналық ұйымдардың үлесі, % (жоспар – 21, нақты – 10).

3) Мектепке дейінгі тәрбие мен оқумен қамтылмаған балалардың ата-аналарына арналған консультациялық пункттердің желісін кеңейту және олардың қызметін жетілдіру, бірлік (жоспар – 70, нақты – 47).

4) Елді мекен аумағында жасыл желектер отырғызу, мың дана (жоспар – 29,2, нақты – 27,3).

5) «Қаражал–Атасу» автомобиль жолын қайта жаңғырту (жоспар – 28 км, 830,4 млн теңге, нақты – 0).

6) Сәтбаев қаласында реновация бағдарламасы аясында тұрғындарды көшіру үшін коммерциялық тұрғын үй салу (жоспар – 3 үй, нақты – 0).

7) Жезқазған қаласында реновация бағдарламасы бойынша тұрғын үйлер салу үшін апатты тұрғын үйлерді бұзу (жоспар – 5 үй, нақты – 0).

8) Жезқазған қаласында күл-қож қалдықтарына арналған металл контейнерлерді сатып алу (жоспар – 10 бірлік, нақты – 0).

9) Ұлытау ауылындағы №5 өрт сөндіру бекеті ғимаратын күрделі жөндеу (жоспар – 1 бірлік, нақты – 0).

10) Мемлекеттік тілдің беделін арттыруға, қолдану аясын кеңейтуге бағытталған іс-шараларды (фестивальдер, кездесулер, акциялар және т.б.), тіл мәдениетін жетілдіруге (тіл туралы нақыл сөздер, мақал-мәтелдер, фразеологиялық тіркестер, көрнекті тұлғалардың өсиеттері және т.б.) ұйымдастыру (жоспар – саны 1, 2 млн теңге, нақты – 0).

Осылайша, аудит нәтижелері 2021–2025 жылдарға арналған Ұлытау облысының Даму жоспарының жекелеген мақсаттары мен көрсеткіштеріне қол жеткізу деңгейінің жеткіліксіз екенін көрсетеді.

Облыста 3 ұлттық жоба іске асырылуда.

1) «Жайлы мектеп» пилоттық ұлттық жобасын іске асыру аясында Жезқазған қаласының Геология шағын ауданында 300 орындық заманауи жалпы білім беретін мектептің құрылысы аяқталды. Нысан қажетті инженерлік және коммуналдық инфрақұрылыммен қамтамасыз етіліп, 2025 жылы пайдалануға берілді. Игерілген қаражат көлемі 3 639 087,0 мың теңгені құрады.

2) «Ауылдық денсаулық сақтауды жаңғырту» ұлттық жобасы аясында Ұлытау облысында 20 денсаулық сақтау нысанын салу көзделген, оның ішінде:

- 11 медициналық пункт (МП);
- 7 фельдшерлік-акушерлік пункт (ФАП);
- 2 дәрігерлік амбулатория (ДА).

2025 жылы 11 нысанның құрылысы аяқталып, пайдалануға берілді (5 медициналық пункт, 2 дәрігерлік амбулатория, 4 фельдшерлік-акушерлік пункт).

2025 жылы жобаларды аяқтауға Арнайы мемлекеттік қор (АМК) қаражаты есебінен 880 324,0 мың теңге бөлініп, толық көлемде (100%) игерілді, қосымша облыстық бюджеттен 359 945,0 мың теңге бөлінді.

11 нысанды пайдалануға беру алғашқы медициналық-санитариялық көмектің қолжетімділігін едәуір арттыруға және Ұлытау облысының, әсіресе ауылдық жерлерде, денсаулық сақтау жүйесін одан әрі дамытуға негіз қалады.

3) Республикалық маңызы бар автомобиль жолдары бойында кеңжолалық мобильді интернетпен қамтамасыз ету мақсатында «Қолжетімді интернет» ұлттық жобасын іске асыру аясында 15 антенна-мачталық құрылыс салу жоспарлануда.

Ұлытау ауданында 13 нысан, Жаңаарқа ауданында 2 нысан салу көзделген.

7 жоба бойынша мемлекеттік сараптаманың оң қорытындылары алынды, бағалау және жекешелендіру құжаттарын дайындау жүргізілуде, мердігер ұйымдар айқындалды.

Ұлытау облысының 2025 жылға арналған облыстық бюджеті Ұлытау облысы мәслихатының 2024 жылғы 18 желтоқсандағы №211 «2025–2027 жылдарға арналған облыстық бюджет туралы» шешімімен бекітіліп, бюджеттік заңнамада белгіленген мерзімдерде облыс әкімдігінің 2024 жылғы 19

желтоқсандағы №94/03 «Ұлытау облысы мәслихатының 2024 жылғы 18 желтоқсандағы №211 «2025–2027 жылдарға арналған облыстық бюджет туралы» XXIII сессия шешімін іске асыру туралы» қаулысымен атқаруға қабылданды.

2025 жылға арналған облыс бюджеті мынадай көлемдерде бекітілді:

1) кірістер – 136 993 200 мың теңге, оның ішінде:

салықтық түсімдер – 46 141 299 мың теңге;

салықтық емес түсімдер – 837 461 мың теңге;

негізгі капиталды сатудан түсетін түсімдер – 0 теңге;

трансферттер түсімі – 90 014 440 мың теңге;

2) шығындар – 135 868 588 мың теңге;

3) таза бюджеттік кредиттеу – 1 749 841 мың теңге, оның ішінде:

бюджеттік кредиттер – 7 018 492 мың теңге;

бюджеттік кредиттерді өтеу – 5 268 651 мың теңге;

4) қаржылық активтермен операциялар бойынша сальдо – 0 мың теңге, оның ішінде:

қаржылық активтерді сатып алу – 0 теңге;

мемлекет қаржылық активтерін сатудан түсетін түсімдер – 0 теңге;

5) бюджет тапшылығы (профициті) – минус 625 229 мың теңге;

6) бюджет тапшылығын қаржыландыру (профицитті пайдалану) – 625 229 мың теңге, оның ішінде:

қарыздар түсімі – 6 018 492 мың теңге;

қарыздарды өтеу – 5 393 263 мың теңге;

бюджет қаражатының пайдаланылмаған қалдықтары – 0 теңге.

2025 жыл ішінде облыс бюджеті 4 рет нақтылауға және 11 рет түзетуге ұшырады (бюджеттік кредиттерді қайтару, меншікті кірістер көлемінің өзгеруі, бюджеттік кредиттер мен қарыздар көлемінің өзгеруі, жоғары тұрған бюджеттен нысаналы трансферттер, Қазақстан Республикасы Үкіметінің резервінен бөлінген қаражат есебінен).

Кесте №2

Облыстық бюджеттің параметрлері (млн теңге)

Көрсеткіштер	Бекітілген бюджет	Түзетілген бюджет	Өсім сомасы	%
1	2	3	4	5
1) кірістер	136993,2	163054	26060,8	119,0
салықтық түсімдер	46141,3	60404,7	14263,4	130,9
салықтық емес түсімдер	837,5	3071,1	2233,6	366,7
негізгі капиталды сатудан түсетін түсімдер	0	32,7	32,7	0,0
трансферттер түсімі	90014,4	99545,5	9531,1	110,6

2) шығындар	135868,6	167 111,5	31 242,9	123,0
3) таза бюджеттік кредиттеу	1749,8	6992,4	5242,6	399,6
бюджеттік кредиттер	7018,5	12363,4	5344,9	176,2
бюджеттік кредиттерді өтеу	5268,7	5371	102,3	101,9
4) қаржылық активтермен операциялар сальдосы	0	0	0	0,0
қаржылық активтерді сатып алу	0	0	0	0,0
мемлекет қаржылық активтерін сатудан түсетін түсімдер	0	0	0	0,0
5) бюджет тапшылығы (профициті)	625,2	11099,8	10474,6	1775,4
6) бюджет тапшылығын қаржыландыру (профицитті пайдалану)	625,2	11099,8	10474,6	1775,4
қарыздар түсімі	6018,5	10229,4	4210,9	170,0
қарыздарды өтеу	5393,3	2995	-2398,3	55,5
бюджет қаражатының пайдаланылмаған қалдықтары	0	3865,5	3865,5	0,0

Облыстық бюджет көрсеткіштерін нақтылау талдауы есепті кезең ішінде бюджет параметрлерінің елеулі түрде қайта қаралғанын көрсетеді, бұл бастапқы жоспарлаудың жеткіліксіз дәлдігін және бюджеттің кейінгі түзетулерге жоғары тәуелділігін айғақтайды.

Бюджеттің кіріс бөлігі 136 993 200,0 мың теңгеден 163 053 969,2 мың теңгеге дейін ұлғайып, 26 060 769,2 мың теңгеге (19,0%) артты. Негізгі өсім салықтық түсімдер есебінен қамтамасыз етіліп, олардың көлемі 30,9%-ға ұлғайды. Салықтық емес түсімдер бойынша да 3,7 есеге айтарлықтай өсім байқалады.

Трансферттер түсімі 10,6%-ға ұлғайып, бұл облыс бюджетінің бюджетаралық трансферттер мен республикалық қаржыландыруға жоғары тәуелділігінің сақталып отырғанын көрсетеді.

Трансферттер облыстық бюджеттің кірістерінің негізгі бөлігін (60,5%) құрайды. Оның ішінде 84,6%-ы республикалық бюджеттен түседі, ал түсімдер құрылымында субвенциялар басым (70,2%).

Республикалық бюджеттен түсетін трансферттер 74 999,9 мың теңге көлемінде бекітіліп, 3 БКК бойынша 84 248 286,3 мың теңгеге дейін түзетілді (оның ішінде: ағымдағы трансферттер – 5 244 075,0 мың теңге немесе 6,2%; даму трансферттері – 19 861 605,3 мың теңге немесе 23,6%; субвенциялар – 59 142 606,0 мың теңге немесе 70,2%).

Төмен тұрған бюджеттерден түсетін трансферттер 4 БКК бойынша 15 014 534,0 мың теңге көлемінде бекітіліп, 15 297 195,4 мың теңгеге дейін түзетілді, бұл 1,9%-ға ұлғаюды құрады

Аудит барысында Басқарма жергілікті бюджетке Бірыңғай бюджеттік сыныптаманың санаттары, сыныптары және кіші сыныптары бойынша түсімдерді болжау әдістемесін әзірлемегені анықталды, ол орталық уәкілетті бюджеттік саясат органы бекітетін бюджеттік кірістерді болжау әдістемесі негізінде қалыптастырылуы тиіс (*Қазақстан Республикасының 2025 жылғы 15 наурыздағы №171-VII Бюджет кодексінің 52-бабы 2-тармағы*).

Жекелеген түсім түрлері бойынша бекітілген болжамды көрсеткіштер болмаған, өткен кезеңдердегі салықтық түсімдердің динамикасы мен әлеуметтік-экономикалық факторларға кешенді талдау жүргізілмеген, сондай-ақ жекелеген салық түрлері бойынша салық салу базасын бағалау әдістері толық көлемде қолданылмаған.

Сонымен қатар, салықтық түсімдерді болжау кезінде бюджет заңнамасының талаптары сақталмағаны байқалады: бағалау жүргізілген кезеңде болжамдауға жататын барлық БКК бойынша әрбір түсім түрі бойынша есептеулер мен уәкілетті мемлекеттік органдардың болжамды деректері жоқ. Сондай-ақ 9 БКК-ның 6-уы бойынша болжамды параметрлер белгіленбеген, қалған 3 БКК бойынша болжамды көрсеткіштер бюджет атқарылуы барысында ұлғайту жағына қарай нақтыланған (+30,9%). Сонымен қатар, жыл ішінде бастапқы бюджетте көзделмеген негізгі капиталды сатудан түсетін түсімдер кейіннен 32 653,0 мың теңге көлемінде жоспарланды.

Жекелеген БКК бойынша түсімдер динамикасына тиісті талдау жүргізілмеген және сапалы болжау қамтамасыз етілмеген, соның салдарынан кірістердің елеулі бөлігі қаражаттың нақты түсуінен кейін қалыптастырылған, бұл бюджет қаражатын уақтылы бөлуді теріс әсер етеді.

Жалпы алғанда, көрсетілген фактілер бюджеттік жоспарлаудың негізділігі мен дұрыстығы қағидаттарының сақталмағанын көрсетеді. Осылайша, болжамдауға жататын кейбір БКК бойынша салықтық және салықтық емес түсімдерді болжау кезінде есептеулер мен бекітілген болжамды көрсеткіштердің жоқ екені анықталды:

- жер үсті су көздерін пайдалану үшін төлем;
- орман ресурстарын пайдалану үшін төлем;
- жануарлар дүниесін пайдалану үшін төлем;
- тарихи шығындарды өтеу бойынша төлем;
- Қазақстан Республикасы аумағы арқылы автокөлік құралдарының жүріп өткені үшін алым;
- жергілікті бюджеттен мамандандырылған ұйымдарға берілген бюджеттік кредиттер бойынша сыйақылар;

- жергілікті бюджеттен жеке тұлғаларға берілген бюджеттік кредиттер бойынша сыйақылар.

Көрсетілген кемшіліктер қосымша бюджет қаражатын уақтылы бөлуді және өңірдің әлеуметтік-экономикалық міндеттерін тиімді шешуді теріс әсер етеді.

2025 жылы нақтылау қорытындылары бойынша бюджеттік кредиттердің көлемі 12 413 366,0 мың теңгені құрап, бастапқы бекітілген көлеммен салыстырғанда 76,9%-ға немесе 5 394 874,0 мың теңгеге артты.

Бюджеттік кредиттер ішкі қарыздар есебінен – 33,9%, республикалық бюджет қаражаты есебінен – 48,5% және жергілікті бюджет есебінен – 17,6% қалыптастырылды.

Мемлекеттік аудит барысында Ұлытау облысы мәслихатының 2024 жылғы 18 желтоқсандағы №211 «2025–2027 жылдарға арналған облыстық бюджет туралы» XXIII сессия шешімімен облыстық бюджетті бекіту кезінде және Ұлытау облысы мәслихатының 2025 жылғы 28 ақпандағы №226 «Ұлытау облысы мәслихатының 2024 жылғы 18 желтоқсандағы №211 «2025–2027 жылдарға арналған облыстық бюджет туралы» XXIII сессия шешіміне өзгерістер енгізу туралы» шешімімен облыстық бюджетті нақтылау кезінде бюджет комиссиясы отырысының хаттамасы жоқ екені анықталды, бұл Қазақстан Республикасының Бюджет кодексінде және жергілікті атқарушы органның ішкі регламенттік құжаттарында көзделген бюджет комиссиясы шешімдерін құжаттық рәсімдеу рәсімдерінің сақталмағанын көрсетеді.

Сондай-ақ республикалық маңызы бар қала, облыс, аудан (облыстық маңызы бар қала) деңгейіндегі жергілікті атқарушы орган жергілікті бюджеттің салықтық емес түсімдері бойынша уәкілетті органдардың, сондай-ақ негізгі капиталды сатудан түсетін түсімдер, трансферттер, бюджеттік кредиттерді өтеу сомалары, мемлекет қаржылық активтерін сатудан түсетін түсімдер, қарыздар бойынша түсімдерге жауапты және оларды бақылауды жүзеге асыратын **уәкілетті мемлекеттік органдардың тізбесін айқындамағаны анықталды.**

Бюджеттік өтінімдерді қалыптастыру кезінде бюджет заңнамасы талаптарының сақталуына іріктемелі аудит жүргізу барысында іс-шаралардың жеткіліксіз пысықталуы, бюджет қаражатына қажеттіліктің тиісті деңгейде негізделмеуі және тәуекелдерді сапалы бағалаудың болмауы салдарынан 2025 жылы облыстық мәслихаттың 2025 жылғы 28 ақпандағы №226, 2025 жылғы 13 маусымдағы №249, 2025 жылғы 29 қыркүйектегі №267 және 2025 жылғы 26 қарашадағы №276 шешімдерімен 7 бюджеттік бағдарламалар әкімшісінің 18 бюджеттік бағдарламасы бойынша жалпы сомасы 9 293 040,0 мың теңге көлемінде бюджеттік қаражат қысқартылған.

Бюджеттің шығыс бөлігі 31 242 862,8 мың теңгеге немесе 23%-ға ұлғайып, 167 111 450,6 мың теңгені құрады. Шығыстардың елеулі артуы ағымдағы міндеттемелерді қосымша қаржыландырумен, жекелеген іс-шараларды іске асырумен және бюджетті орындау барысында бюджет қаражатына қажеттілікті

нақтылаумен байланысты.

Таза бюджеттік кредиттеу көлемі 1 749 841,0 мың теңгеден 6 992 357,0 мың теңгеге дейін дерлік 4 есеге ұлғайды. Бұл ретте бюджеттік кредиттер беру көлемі 5 344 874,0 мың теңгеге немесе 76,2%-ға артса, кредиттерді өтеу көлемі аз мөлшерде — 1,9%-ға ғана ұлғайды. Көрсетілген динамика қаражаттың қайтарымдылық деңгейі төмендей отырып, кредиттеу тәжірибесінің кеңейіп отырғанын көрсетеді.

Бюджет тапшылығы 625 229,0 мың теңгеден 11 099 838,4 мың теңгеге дейін 17,7 есеге ұлғайтылды. Соған сәйкес бюджет тапшылығын қаржыландыру көлемі де артты. Тапшылықты жабудың негізгі көздері қарыз қаражаты және бюджет қаражатының бос қалдықтарын пайдалану болды.

Қарыздар түсімі 4 210 874,0 мың теңгеге немесе 70,0%-ға ұлғайтылды, ал қарыздарды өтеу көлемі 2 398 259,0 мың теңгеге немесе 44,5%-ға қысқарды. Қосымша бастапқыда көзделмеген 3 865 476,4 мың теңге көлеміндегі бюджет қаражаты қалдықтары пайдаланылды.

Аудит барысында келесі фактілер анықталды.

Басқарма жеткілікті түрде негізделмеген бюджет қаражатына қажеттілік есептері қамтылған бюджеттік өтінімдерді қарауға қабылдауға жол берген, ал «Ұлытау облысының Денсаулық сақтау басқармасы» ММ, «Ұлытау облысының Ауыл шаруашылығы және жер қатынастары басқармасы» ММ, «Ұлытау облысының Құрылыс, сәулет және қала құрылысы басқармасы» ММ, «Ұлытау облысының Халықты жұмыспен қамту және үйлестіру басқармасы» ММ, «Ұлытау облысының Жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары басқармасы» ММ, «Ұлытау облысының Кәсіпкерлік және өнеркәсіп басқармасы» ММ, «Ұлытау облысының Энергетика және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық басқармасы» ММ бюджеттік бағдарламалар әкімшілері бюджеттік өтінімдерді қалыптастыру кезінде ұсынылған мәліметтердің толықтығы мен дұрыстығын қамтамасыз етпеген, сондай-ақ бюджеттік бағдарламаларды жоспарлау, іске асыру және нәтижелерге қол жеткізу талаптары толық көлемде сақталмаған.

Нәтижесінде 2025 жылы 033, 053 және 040 бюджеттік бағдарламалар бойынша бюджеттік қаражаттар жалпы сомасы 9 293 040,0 мың теңгеге қысқартылды, бұл бюджеттік жоспарлаудың төмен сапасын және Қазақстан Республикасы Бюджет кодексінің 4-бабы 12) тармақшасында көзделген бюджеттік жүйе тиімділігі қағидатының сақталмағанын көрсетіп, көрсетілген сома көлемінде бюджет қаражатын тиімсіз жоспарлауға әкелді.

Мемлекеттік аудит нәтижелері бойынша Экономика басқармасының қызметінде бюджет қаражатын тиімсіз жоспарлауға байланысты **жалпы сомасы 9 293 040,0 мың теңге бұзушылықтар анықталып, сондай-ақ 4 рәсімдік бұзушылық тіркелді.**

Ұлытау облысының қаржы басқармасы

Мемлекеттік аудит нәтижелері бойынша 2025 жылы облыстық бюджеттің атқарылуы жалпы алғанда тиісті деңгейде қамтамасыз етілгені анықталды: түсімдер 180 108 868,0 мың теңгені немесе нақтыланған жоспардың 100,8%-ын, шығыстар 180 902 439,2 мың теңгені немесе 99,1%-ды құрады. 2024 жылмен салыстырғанда түсімдер көлемі 14,4%-ға, шығыстар 17,2%-ға артты.

Нақты түсімдер кірістердің 1 452 500,5 мың теңгеге (0,9%) өсуі және қарыздар түсімдерінің 2 023,1 мың теңгеге (0,04%) ұлғаюы есебінен артты.

2025 жылғы облыс түсімдерінің құрылымы келесі топтармен ұсынылған: кірістер – 91,3% (2024 ж. – 91,1%), бюджеттік кредиттерді өтеу – 3,0% (2024 ж. – 3,0%), қарыздар – 5,7% (2024 ж. – 5,7%).

Мемлекет қаржылық активтерін сатудан түсетін түсімдер бірқатар жылдар бойы жоқ.

Өткен жылмен салыстырғанда кірістер ұлғайып, 164 506 469,9 мың теңгені құрады. Кірістердің негізгі көзі болып трансферттер қала беруде, олардың көлемі 99 545 481,7 мың теңгені немесе бюджет кірістерінің жалпы көлемінің 60,5%-ын құрады (2024 жылы – 65,0%). Трансферттердің жоғары үлесінің сақталуы өңірдің қаржылық дербестігінің жеткіліксіз деңгейін көрсетеді.

Бюджеттік кредиттерді өтеу бойынша түсімдер 5 373 032,1 мың теңгені құрап, 2024 жылмен салыстырғанда 2 885 606,3 мың теңгеге немесе 53,7%-ға артты.

Осы түрдегі түсімдер құрылымында аудандық (облыстық маңызы бар қалалар) жергілікті атқарушы органдары тарапынан облыстық бюджеттен берілген бюджеттік кредиттерді өтеу басым – 5 291 845,8 мың теңге (98,4%).

Жеке тұлғалардан бюджеттік кредиттерді өтеу есебінен 81 186,3 мың теңге түсті (үлесі – 1,5%).

Облыстық бюджет кірістері бойынша нақты түсімдер 164 506 470,0 мың теңгені (жоспардың 100,9%-ы) құрап, болжамнан 1 452 500,6 мың теңгеге асып түсті.

2024 жылмен салыстырғанда түскен кірістер көлемі 24 056 184,5 мың теңгеге немесе 17,1%-ға ұлғайды.

Айта кету керек, 2025 жылы салықтық және салықтық емес түсімдер өткен жылмен салыстырғанда 15 789 032,0 мың теңгеге немесе 32,1%-ға артқанына қарамастан, олардың бюджет кірістерінің жалпы құрылымындағы үлесі айтарлықтай өзгермей, небәрі 4,5 пайыздық тармаққа ғана өсіп, 2024 жылғы 35,0%-дан 2025 жылы 39,5%-ға дейін жетті.

Аудит барысында 2025 жылға арналған төлемдер бойынша жиынтық түсімдер мен қаржыландыру жоспары 2025 жылғы 13 қаңтарда бекітілгені, ал оны бекітудің соңғы мерзімі 2024 жылғы 31 желтоқсан болғаны анықталды. Осылайша, жоспар белгіленген мерзімнен 4 жұмыс күні кешіктіріліп бекітілген.

Сондай-ақ Басқарма кірістер бойынша жылдық түсім болжамының

сомаларын, бюджеттік кредиттерді өтеуді, мемлекет қаржылық активтерін сатудан түсетін түсімдерді және қарыздарды, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Ұлттық қорына бағытталатын бюджетке түсетін жылдық түсім көлемін 2025 жылға арналған спецификалар бөлінісінде бекіту туралы бұйрықты әзірлемеген және бекітпеген. Бұдан бөлек, бюджеттік бағдарламалар әкімшілері айлар бойынша қажетті бөлініспен қаржыландыру жоспарларының жобаларын ұсынбаған, сондай-ақ төмен тұрған бюджеттер бойынша тиісті түрде рәсімделген негіздемелер мен құжаттар жоқ, бұл бюджеттік жоспарларды қалыптастыру және ұсыну тәртібінің бұзылғанын көрсетеді.

Сонымен қатар бюджетті атқаруға уәкілетті органдар кірістер бойынша тиісті әкімшілерден түсімдердің болжамды сомаларын спецификалар бөлінісінде ұсыну жөнінде ұсыныстарды сұратпаған, бұл бюджеттік болжамды қалыптастырудың белгіленген тәртібінің сақталмауын және бюджет процесіне қатысушылар арасындағы өзара іс-қимылдың жеткіліксіздігін көрсетеді.

Басқарма кірістер бойынша деректерді қалыптастыруды салықтық және салықтық емес түсімдерді, негізгі капиталды сатудан түсетін түсімдерді, трансферттерді, бюджеттік кредиттерді өтеуді, мемлекет қаржылық активтерін сатудан түсетін түсімдерді және қарыздарды әкімшілендіруге жауапты уәкілетті органдар ұсынған мәліметтер мен болжамды көрсеткіштерсіз жүзеге асырған. Бұл ретте 2025 жылға арналған бюджеттік бағдарламалар әкімшілері бойынша кірістер түсімдерінің спецификалар бөлінісіндегі болжамды деректер уәкілетті органдар тарапынан ұсынылмаған.

2025 жылы облыстық бюджеттің нақты шығыстары 180 902 439,2 мың теңгені немесе нақтыланған бюджеттің 99,1%-ын құрап, 2024 жылмен салыстырғанда 26 531 303,7 мың теңгеге немесе 17,2%-ға артты (2024 жылғы атқарылу – 154 371 135,5 мың теңге).

Бюджет шығыстарын атқару 16 функционалдық топ шеңберінде 25 бюджеттік бағдарлама әкімшісі арқылы жүзеге асырылды.

Облыстық бюджет шығыстарының құрылымында трансферттер елеулі үлесті құрайды – 5 140 030,0 мың теңге (3,1%), оның ішінде:

- субвенциялар – 4 939 382,0 мың теңге;
- заңнаманың өзгеруіне байланысты жоғары тұрған бюджеттің шығындарын өтеуге төмен тұрған бюджеттен берілетін нысаналы ағымдағы трансферттер – 114 643,0 мың теңге;
- пайдаланылмаған (толық игерілмеген) нысаналы трансферттерді қайтару – 77 558,0 мың теңге;
- бюджеттік заңнамада көзделген жағдайларда жалпы сипаттағы трансферттерді қайтару – 2 100,0 мың теңге;
- Қазақстан Республикасы Ұлттық қорынан берілген нысаналы трансферт есебінен республикалық бюджеттен бөлінген пайдаланылмаған (толық игерілмеген) нысаналы трансферттер сомасын қайтару – 6 347,0 мың теңге.

Республикалық бюджеттен түскен трансферттер есебінен ағымдағы бағдарламалар мен даму бағдарламалары бойынша негізгі шығыстар облыстық деңгейде жүзеге асырылады: ағымдағы трансферттер – 3,6% (2024 жылы – 2,8%), даму трансферттері – 14,3% (2024 жылы – 14,5%).

Облыстық бюджет шығыстары құрылымын талдау көрсеткендей, қаражаттың ең үлкен бөлігі жалақы төлеуге және тиісті аударымдарға – 26,6%, қызметтер мен жұмыстарға ақы төлеуге (*мемлекеттік тапсырыс, қызметтер және т.б.*) – 18,1%, субсидиялар мен жеке тұлғаларға трансферттерге – 10,1%, қызметтерге ақы төлеуге (*коммуналдық, көлік, байланыс қызметтері, ақпараттандыру саласындағы жұмыстар мен қызметтер*) – 4,8%, құрылыс және қайта жаңғыртуға (*жолдар, нысандар*) – 3,9%, негізгі құралдарды күрделі жөндеуге (*үй-жайлар, ғимараттар*) – 3,7%, негізгі құралдарды сатып алуға – 3,7%, өзге шығыстарға (*іссапарлар, стипендиялар, жалпыға міндетті орта білім беру қоры, атқару парақтары, қарыздарға қызмет көрсету және т.б.*) – 2,2%, қорларды сатып алуға (*азық-түлік, дәрілік заттар, киім-кешек, жанар-жағармай материалдары*) – 0,4% және т.б. бағытталған.

Шығыстардың орындалмауы 1 617 381,1 мың теңгені құрады, оның ішінде: игерілмеген қаражат – 965 763,1 мың теңге (59,7%), үнемделген қаражат – 477 545,3 мың теңге (29,5%), жергілікті атқарушы орган резервінің бөлінбеген қалдығы – 174 072,7 мың теңге (10,8%).

Бюджеттік қаражатты игермеудің ең ірі сомалары келесі бюджеттік бағдарламалар әкімшілері бойынша қалыптасты: Құрылыс, сәулет және қала құрылысы басқармасы – 480 435,3 мың теңге, Білім басқармасы – 115 825,6 мың теңге, Энергетика және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық басқармасы – 112 123,6 мың теңге, облыс әкімі аппараты – 103 243,5 мың теңге.

Бюджет қаражатын игермеу және бюджеттік бағдарламалар көрсеткіштеріне қол жеткізбеудің негізгі себептері, алдыңғы жылдардағыдай, мыналар болып табылады:

- шығыстардың жылдың соңғы тоқсанына шоғырлануы, бұл мемлекеттік сатып алулар бойынша қайталама рәсімдерді уақтылы жүргізу мүмкіндігін шектейді;
- бюджет қаражатын пайдалануға тиімді бақылау мен мониторингтің болмауы;
- жеткізушілер мен мердігерлердің шарттық міндеттемелерді тиісінше орындамауы.

Аудит барысында Қаржы басқармасы республикалық және жергілікті бюджеттердің атқарылуы туралы 7-қосымшаға сәйкес (бірінші тоқсан қорытындыларынан бастап) тоқсан сайынғы талдамалық есепті сыртқы мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау органдарына, жергілікті атқарушы органдарға және мемлекеттік жоспарлау жөніндегі орталық уәкілетті органға ұсынбағаны анықталды.

2026 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша облыстық бюджеттің дебиторлық берешегі 720 732,3 мың теңгені құрады, оның 76,6%-ы ағымдағы берешекке, 23,4%-ы өткен жылдардағы берешекке тиесілі. Берешектің негізгі көлемі Құрылыс, сәулет және қала құрылысы басқармасында қалыптасқан (610 472,7 мың теңге немесе жалпы соманың 84,7%-ы), негізінен объектілерді салу және қайта жаңғыртуға берілген аванстар есебінен.

Облыстық бюджеттің кредиторлық берешегі 301 559,9 мың теңгені құрап, жыл басымен салыстырғанда 91 237,2 мың теңгеге немесе 43,4%-ға ұлғайды. Берешектің негізгі үлесін (92,5%) ағымдағы кредиторлық берешек құрайды, ол негізінен орындалу мерзімі әлі басталмаған міндеттемелер және коммуналдық қызметтер, байланыс қызметтері мен өзге де жұмыстар бойынша есеп айырысулар есебінен қалыптасқан.

2025 жылы облыстық бюджеттің атқарылуы 25 әкімші арқылы 182 бюджеттік бағдарлама бойынша жүзеге асырылды.

Бюджеттік бағдарламалар бойынша АБП шеңберінде 508 тікелей нәтиже көрсеткіші және 110 түпкілікті нәтиже көрсеткіші бекітілген, оның ішінде:

- тікелей нәтиже көрсеткіштерінің 462-сі немесе 90%-ы орындалды;
- түпкілікті нәтиже көрсеткіштерінің 101-і немесе 92%-ы орындалды.

Бюджеттік бағдарламаларды іске асыру тиімділігі 91,8%-ды құрады, бұл 2024 жылғы деңгейден 6,8 пайыздық тармаққа жоғары (2024 жылы – 85%).

Сонымен бірге 46 тікелей нәтиже көрсеткішіне (9,1%) және 9 түпкілікті нәтиже көрсеткішіне (8,2%) қол жеткізілмеген. Тиімділік көрсеткіштеріне толық көлемде 13 әкімші немесе олардың жалпы санының 52%-ы қол жеткізген (2024 жылы – 12 әкімші немесе 50%).

Облыс жергілікті атқарушы органының резервінен 012 бюджеттік бағдарлама бойынша «Ұлытау облысының энергетика және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық басқармасы» ММ-не кәсіпорындардың қаржылық жағдайын тұрақтандыру және әлеуметтік шиеленістің алдын алу мақсатында шұғыл шығындарды өтеуге 1 450 000,0 мың теңге сомасында бюджет қаражаты бөлініп, кейіннен нысаналы трансферттер түрінде аударылған.

Алайда аудитпен резерв қаражаты есебінен шұғыл қаржыландыруды талап ететін және алдын ала болжанбаған жағдайларға сәйкес келетін мән-жайлардың бар екені расталмады.

Сонымен қатар бөлінген қаражаттың бүкіл сомасы бойынша тауарлардың, жұмыстар мен қызметтердің бірлік құнының есептері мен негіздемелері жоқ, бұл Қазақстан Республикасы Үкіметінің және жергілікті атқарушы органдардың резервтерін бөлу және пайдалану қағидаларының 29-тармағын бұзу болып табылады.

Көрсетілген фактілер бюджет заңнамасы талаптарының сақталмауын көрсетеді және жалпы сомасы 1 450 000,0 мың теңге бюджет қаражатының тиімсіз пайдаланылуына әкелді.

Сонымен қатар аудитпен жергілікті атқарушы орган резерві қаражаты есебінен жедел қаржыландыруды талап ететін және алдын ала болжанбаған жағдайларға сәйкес келетін мән-жайлардың бар екені расталмады.

Бұдан бөлек бөлінген қаражаттың барлық сомасы бойынша тауарлардың, жұмыстар мен қызметтердің бірлік құнына қатысты есептер мен негіздемелер жоқ, бұл Қазақстан Республикасы Үкіметі мен жергілікті атқарушы органдардың резервтерін бөлу және пайдалану қағидаларының 29-тармағын бұзу болып табылады.

Көрсетілген фактілер бюджет заңнамасы талаптарының сақталмағанын көрсетеді және жалпы сомасы 1 450 000,0 мың теңге бюджет қаражатының тиімсіз пайдаланылуына әкелді.

Тиісті қаулылардың 3-тармағына сәйкес қала және аудан әкімдіктері бөлінген қаражаттың нысаналы пайдаланылуы туралы есептерді 2025 жылғы 1 қарашаға және 18 желтоқсанға дейінгі мерзімде «Ұлытау облысының Қаржы басқармасы» ММ-не ұсынуға міндетті болған.

Алайда аудитпен қаралған барлық өтініштер бойынша қаражаттың нысаналы пайдаланылуы туралы есептер белгіленген тәртіпте ұсынылмағаны анықталды, бұл жергілікті атқарушы орган резерві қаражатын пайдалану бойынша бақылаудың жеткіліксіздігін көрсетеді.

Басқарма бюджеттік кредиттерді өтеу сомаларынан, мемлекет қаржылық активтерін сатудан түсетін түсімдерден және қарыздардан түсетін кірістерді жинауға және бақылауды жүзеге асыруға жауапты уәкілетті мемлекеттік органдардың тізбесін айқындамаған.

2026 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша облыстың коммуналдық меншігіндегі заңды тұлғалар саны 246 ұйымды құрады (29 – ММ, 130 – КММ, 70 – КМКК, 12 – КМК, 3 – филиал, 1 – АҚ, 1 – мемлекеттің қатысуымен ЖШС). 2024 жылмен салыстырғанда ұйымдар саны 5 бірлікке артқан. «Ұлытау облысының Мобилизациялық дайындық басқармасы» мемлекеттік мекемесі және оның ведомстволық бағынысты коммуналдық мемлекеттік мекемесі құрылды. Сонымен қатар Білім басқармасына бағынысты үш коммуналдық мемлекеттік мекеме құрылды.

Квазимемлекеттік сектор кәсіпорындарының саны 2025 жылы 87 бірлікті құрады (2024 жылы – 84 бірлік). Олардың ішінде 2025 жылды пайдамен 6 кәсіпорын аяқтады (2024 жылы – 5), шығынмен – 8 кәсіпорын (2024 жылы – 7), нөлдік қаржылық нәтижемен – 71 кәсіпорын (2024 жылы – 72).

2025 жылғы түгендеу нәтижелері бойынша мемлекеттік мекемелер мен кәсіпорындардың баланстық құны 192 612 843,5 мың теңгені құрап, 2024 жылмен салыстырғанда 1 600 005,0 мың теңгеге азайды.

Мемлекеттік мүлікті жалға беру бойынша 197 шарт жасалған, бұл 2024 жылмен салыстырғанда 18 шартқа немесе 8,4%-ға аз. 2025 жылғы мемлекеттік мүлікті жалға беруден түскен кірістер 49 698,3 мың теңгені құрап, 2024 жылмен

салыстырғанда 32,7%-ға төмендеді.

Коммуналдық мемлекеттік кәсіпорындардың таза кірісінің бір бөлігі бойынша түсімдер 80 680,1 мың теңгені құрады, 2024 жылмен салыстырғанда 439 844,6 мың теңгеге азайып, 6,5 есеге төмендеді.

Аудит барысында 18 ұйым түгендеу материалдарын ұсынбағаны анықталды, бұл ретте Басқарма мемлекеттік мүлікті басқару тиімділігіне мониторинг жүргізу қағидаларына сәйкес мемлекеттік мүлікті, оның ішінде мемлекеттік кәсіпорындар мен мемлекеттің қатысуымен заңды тұлғаларды басқару тиімділігіне мониторинг жүргізбеген.

Мемлекеттік аудит нәтижелері бойынша Қаржы басқармасының қызметінде жалпы сомасы 1 450 000,0 мың теңге бюджет қаражатын тиімсіз пайдалануға байланысты бұзушылықтар анықталып, сондай-ақ 6 рәсімдік бұзушылық тіркелді.

2.3. Мемлекеттік аудит объектілері қызметінің әлеуметтік-экономикалық дамуға әсерін бағалау (өңірлік және (немесе) республикалық деңгейде)

Аудит объектілері — экономика және қаржы басқармалары өздеріне жүктелген құзыреттерді іске асыра отырып, келесі салаларда әкімшілендіруді жүзеге асырды:

- өңірдің әлеуметтік-экономикалық дамуының басым міндеттерін іске асыруға арналған стратегиялық және экономикалық жоспарлау, мемлекеттік-жекешелік әріптестік және облыстық коммуналдық мүлікті басқару;
- бюджеттік жоспарлау, бюджетті атқару және есептілікті жасау.

Талданып отырған кезеңде өңірде Даму жоспарын, ұлттық жобалар мен мемлекеттік бағдарламалардың іс-шараларын жүйелі түрде іске асыру жалғастырылды. Алайда бірқатар нысаналы индикаторлар мен нәтижелік көрсеткіштерге қол жеткізілмеуі қабылданып жатқан шаралардың жеткіліксіз тиімділігін, жоспарлау, мониторинг және ведомствоаралық үйлестіру жүйесінде жүйелік кемшіліктердің бар екенін, сондай-ақ жауапты мемлекеттік органдар тарапынан басқарушылық ықпал деңгейінің жеткіліксіздігін көрсетеді.

Ең елеулі ауытқулар денсаулық сақтау, инвестиция тарту, қалдықтарды басқару және инженерлік инфрақұрылымды дамыту салаларында байқалды. Анықталған кемшіліктер облыстың Даму жоспарының мақсаттары мен міндеттеріне қол жеткізуге теріс әсер етті.

Облыстық бюджеттің параметрлері кірістер бойынша 100,8%-ға орындалып, 2024 жылмен салыстырғанда 14,4%-ға өсті, ал шығыстар бойынша 99,1%-ды құрады.

Жыл қорытындысы бойынша бюджет тапшылығы 8 027 933,7 мың теңге көлемінде қалыптасты, бұл жоспарлы мәннен 27,7%-ға төмен және 2024 жылғы тапшылық деңгейінен 2 есеге аз.

Бюджет шығыстарының негізгі көлемі келесі бағыттарға жұмсалды: білім

беру — 63 262 863,3 мың теңге (37,8%); еңбекақы төлеу — 26,6%; қызметтер мен жұмыстар — 18,1%.

Шығыстардың орындалмауы 1 617 381,1 мың теңгені құрады, оның ішінде: игерілмеген қаражат — 59,7%, үнем — 29,5%, жергілікті атқарушы орган резервінің бөлінбеген қалдығы — 10,8%.

Сонымен бірге облыстық бюджеттің қаржылық дербестігі өткен жылдағыдай төмен деңгейде қалып отыр: кірістердің негізгі көлемі трансферттер есебінен қалыптасады — 60,5% (2024 ж. — 65,0%).

III. Қорытынды бөлім.

3.1. Мемлекеттік аудит барысында қабылданған шаралар

Тексеру комиссиясының отырысына дейін Қаржы басқармасы тарапынан Басқарма басшысының орынбасары Бимағанбетов Е.-ге 2025 жылғы 22 мамырдағы №10жк бұйрыққа сәйкес «ескерту» түріндегі тәртіптік жаза қолдану шаралары қабылданды.

3.2. Мемлекеттік аудит нәтижелері бойынша қорытындылар

Мемлекеттік аудит нәтижелері бойынша Қазақстан Республикасының бюджет және өзге де заңнамасының жалпы сомасы 10 743 040,0 мың теңгеге бұзушылықтары анықталды, оның ішінде бюджет қаражатын тиімсіз жоспарлау — 9 293 040,0 мың теңге және бюджет қаражатын тиімсіз пайдалану — 1 450 000,0 мың теңге. Бұдан бөлек, рәсімдерді орындау тәртібінің 10 бұзушылығы анықталды.

Ұлытау облысының әлеуметтік-экономикалық дамуын талдау 2025 жылы жекелеген макроэкономикалық көрсеткіштер бойынша оң динамиканың сақталғанын көрсетті. Сонымен бірге өңірдің орнықты дамуын шектейтін жүйелік факторлар сақталуда. Облыс экономикасы тау-кен металлургия кешені кәсіпорындары қызметіне жоғары тәуелділігімен, әртараптандыру деңгейінің жеткіліксіздігімен және жоғары қосылған құны бар өндірістер үлесінің төмендігімен сипатталады. Сыртқы инвестициялар көлемінің төмендеуі, шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің қысқаруы, теріс көші-қон сальдосы және жекелеген демографиялық көрсеткіштердің нашарлауы орнықты әлеуметтік-экономикалық өсуді қамтамасыз ету үшін қосымша тәуекелдер туындатады.

Ұлытау облысының 2021–2025 жылдарға арналған Даму жоспары толық көлемде іске асырылмаған. 23 нысаналы индикатордың 7-еуіне қол жеткізілмеген. 50 көрсеткіштің 1-еуі ішінара орындалған, 14-і орындалмаған. Даму жоспарын іске асыруға көзделген қаражаттың игерілуі 81%-ды құрады. Даму жоспарын іске асыру жөніндегі іс-шаралар жоспарының 62 іс-шарасының 12-сі орындалмаған. Ең елеулі ауытқулар денсаулық сақтау, инвестиция тарту, қалдықтарды басқару, инженерлік инфрақұрылымды дамыту және су шаруашылығы кешенін цифрландыру салаларында орын алған. Көрсетілген фактілер қабылданып жатқан шаралардың жеткіліксіз нәтижелілігін, сондай-ақ жоспарлау, мониторинг және ведомствоаралық үйлестіру жүйесіндегі

кемшіліктерді көрсетеді.

Бюджеттік инвестициялық жобаларды іске асыруды талдау олардың жоспарлануы мен орындалуының жеткіліксіз тиімділігін көрсетті. Инвестициялардың жалпы көлемі 39 700 000,0 мың теңге болған кезде игерілмеген қаражат көлемі 618 260,4 мың теңгені құрады. 100 жобаның 16-сы белгіленген мерзімде аяқталмаған. Жобалардың уақтылы іске асырылмауының негізгі себептері бюджет қаражатының кеш бөлінуі және қайта бөлінуі, жобалау-сметалық құжаттаманың сапасының төмендігі, бастапқы-рұқсат құжаттамасының уақтылы рәсімделмеуі, мемлекеттік органдар қызметінің жеткіліксіз үйлестірілуі және жұмыстарды орындау кестелерінің сақталуына тиісті бақылаудың болмауы болып табылады.

Жергілікті бюджетке түсімдерді болжаудың бекітілген әдістемесінің, бюджеттік сыныптаманың жекелеген кодтары бойынша есептер мен болжамды көрсеткіштердің, сондай-ақ жекелеген түсім түрлерін әкімшілендіруге жауапты уәкілетті органдар тізбесінің жоқтығы анықталды. Көрсетілген кемшіліктер кірістерді болжаудың дұрыстығына теріс әсер етіп, қаржы жылы ішінде бюджеттік параметрлердің бірнеше рет қайта қаралуына әкелді және бюджет жоспарлаудың негізділігі мен тиімділігі қағидаттарының сақталуын қамтамасыз етпеді.

2025 жылы облыстық бюджет төрт рет нақтылауға және он бір рет түзетуге ұшырады. Нәтижесінде бюджеттің кіріс бөлігі 19,0%-ға, шығыс бөлігі 23,0%-ға ұлғайды, ал бюджет тапшылығы 17,7 есеге өсті. Бюджет параметрлерінің елеулі қайта қаралуы бастапқы бюджеттік жоспарлаудың жеткіліксіз дәлдігін және бюджеттің кейінгі түзетулерге жоғары тәуелділігін көрсетеді.

Бюджеттік өтінімдердің жеткілікті деңгейде пысықталмауы, бюджет қаражатына қажеттіліктің тиісінше негізделмеуі және 7 бюджеттік бағдарламалар әкімшісі бойынша 18 бюджеттік бағдарлама шеңберінде тәуекелдерді сапалы бағалаудың болмауы салдарынан жалпы сомасы 9 293 040,0 мың теңге бюджеттік ассигнованиелер қысқартылып, көрсетілген сома көлемінде бюджет қаражатын тиімсіз жоспарлауға әкелді.

Өз кірістердің 32,1%-ға өсуіне қарамастан, өңірдің қаржылық дербестігі жеткіліксіз деңгейде қалып отыр.

Мемлекеттік аудитпен бюджет заңнамасы талаптарының бұзушылықтары анықталды, олар түсімдер мен қаржыландырудың жиынтық жоспарын уақтылы бекітпеуде, спецификалар бөлінісінде бекітілген болжамды көрсеткіштердің болмауында, бюджет процесіне қатысушылар арасындағы өзара іс-қимылдың жеткіліксіздігінде, сондай-ақ бюджеттің атқарылуы туралы міндетті талдамалық есептіліктің ұсынылмауында көрініс тапты.

Облыстық бюджет шығыстарының орындалмауы 1 617 381,1 мың теңгені құрады, оның ішінде игерілмеген қаражат – 965 763,1 мың теңге, үнем – 477 545,3 мың теңге, жергілікті атқарушы орган резервінің бөлінбеген қалдығы – 174 072,7

мың теңге. Бюджет қаражатын игермеудің негізгі себептері шығыстардың төртінші тоқсанда шоғырлануы, жеткізушілердің шарттық міндеттемелерді тиісінше орындамауы және бюджеттік бағдарламалар әкімшілері тарапынан бақылаудың жеткіліксіздігі болып табылады.

Бюджеттік бағдарламаларды іске асыру тиімділігі 91,8%-ды құрап, 2024 жылғы деңгейден 6,8 пайыздық тармаққа жоғары болды. Алайда 46 тікелей нәтиже көрсеткіші және 9 түпкілікті нәтиже көрсеткіші орындалмаған. Бюджеттік бағдарламалар әкімшілерінің тек 25-інің 13-і ғана тиімділік көрсеткіштеріне толық көлемде қол жеткізген.

Аудит барысында жергілікті атқарушы орган резервінен бөлінген бюджет қаражатын тиімсіз пайдалану фактілері анықталды. Аудитпен алдын ала болжанбаған және жедел қаржыландыруды талап ететін мән-жайлардың бар екені расталмады. Сонымен қатар тауарлардың, жұмыстар мен қызметтердің құны бойынша есептер мен негіздемелер болмаған, сондай-ақ бөлінген қаражаттың нысаналы пайдаланылуы туралы есептілікті ұсынуға тиісті бақылау қамтамасыз етілмеген.

Мемлекеттік активтер мен квазимемлекеттік сектор субъектілерін басқаруды талдау олардың қызметіне мониторинг жүргізу деңгейінің жеткіліксіз екенін көрсетті. Мемлекеттік мүлікті түгендеудің толықтығы мен уақтылылығы қамтамасыз етілмеген, оны тиімді пайдалануға тиісті бақылау жоқ. Коммуналдық мемлекеттік кәсіпорындардың таза кірісінің бір бөлігі бойынша түсімдер 2024 жылмен салыстырғанда 6,5 есеге азайған.

Бюджетті жоспарлау, бюджетті атқару, бюджеттік инвестициялық жобаларды іске асыру және мемлекеттік активтерді басқару салаларында анықталған бұзушылықтар өңірдің қаржылық тұрақтылығының төмендеуіне және мемлекеттік бағдарламалар мен бюджеттік шығыстар бойынша жоспарланған нәтижелерге қол жеткізбеу тәуекелдеріне әкеледі.

3.3. Мемлекеттік аудит нәтижелері бойынша ұсынымдар мен тапсырмалар

Талдау нәтижелері мен облыстық бюджетті жоспарлау және атқарудың мемлекеттік аудитінің қорытындыларын ескере отырып:

1. Бюджетті жоспарлау және атқарудың талдауы мен мемлекеттік аудитінің тиімділігі жөніндегі мемлекеттік аудит қорытындыларын Тексеру комиссиясының отырысында қарау.

2. 1 тамызға дейінгі мерзімде ұсыну (ұсыну жөнінде ұсыным беру):

2.1. «Ұлытау облысының экономика басқармасы» ММ басшысына:

2.1.1. Бірыңғай бюджеттік сыныптамаға сәйкес санаттар, сыныптар және кіші сыныптар бөлінісінде жергілікті бюджетке түсетін түсімдерді болжау әдістемесін әзірлеу, оны облыстың, республикалық маңызы бар қаланың және астананың жергілікті атқарушы органы айқындайтын тәртіппен, тиісті әдістеме негізінде жүзеге асыру.

2.1.2. Жергілікті бюджеттің салықтық емес түсімдері бойынша уәкілетті органдардың және негізгі капиталды сатудан түсетін түсімдерді, трансферттерді жинауды және олардың түсуін бақылауды жүзеге асыратын жауапты уәкілетті мемлекеттік органдардың тізбесін айқындау.

2.2. «Ұлытау облысының қаржы басқармасы» ММ басшысына бюджеттік кредиттерді өтеу сомаларынан, мемлекет қаржылық активтерін сатудан түсетін түсімдерден және қарыздардан түсетін түсімдерді жинауға және олардың түсуін бақылауды жүзеге асыруға жауапты уәкілетті мемлекеттік органдардың тізбесін айқындау.

3. «Ұлытау облысының экономика басқармасы» ММ басшысына мынадай шаралар қабылдау:

3.1. 2026 жылғы 25 шілдеге дейін мемлекеттік аудит нәтижелерін қарау және заңнама бұзушылықтарына жол берген лауазымды тұлғалардың тәртіптік жауапкершілігін қарау.

3.4. Қосымша:

1) Мемлекеттік аудит нәтижелері бойынша анықталған бұзушылықтардың жиынтық тізілімі ____ парақта;

2) Аудиторлық іс-шара барысында анықталған жүйелік кемшіліктердің жиынтық кестесі ____ парақта

Ұлытау облысы бойынша
Тексеру комиссиясының мүшесі

Ибикенов Е.

Ұлытау облысы бойынша
Тексеру комиссиясының мүшесі,
сапаны бақылау және бағалау жөніндегі
бас инспектордың м.у.а.

Сарсекеева Н.

Аппарат басшысы

Турсунов Б.